

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema I. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Zaréja Krških rakov.

Peto leto že potéka, odkar je bila prišla šiba božja tudi nad naše vode. Kakor je znano, pri tépla se je bila l. 1883. pogubonosna račja kuga in razsajala tako hudo pri nas, da so iz najrakovitejših vodá blizo do čista izginili raki. Naša Krka, ki je redila najžlahtnejše rake, sloveče daleč po širokem svetu, je od tistega časa do danes opustošena in mrtva gledé raštva. In več ali manj trpijo po kugi tudi naše druge reke in potoki. Če pomislimo, da je prihajalo leto za letom nad 20.000 gld. za „Kranjske rake“ v našo deželo, dokler so bile vode še žive rakov, lahko umémo, kako veliko škodo nam je za leta in leta prizadéla račja kuga s svojim pogubnim delom.

Iz same Krke se je izvozilo na leto čez 100.000 rakov. Koliko se jih je povžilo pa doma? Razposlanih rakov se je prodalo takrat za

drag denar še največ v glavna mesta sosednih in tujih dežel. Zaradi njih dobrote in lepote so Krške rake povsod nad vse čislali in nadéli jim slavno ime „Krških solo-rakov“, kar pomenja najžlahtnejše rake. Ti so imeli na vsakem trgu najvišjo ceno in največ kupcev. Sploh so bili tako svetovno in dobro znani, da bi se jih lahko prodalo, kolikor bi jih le bilo.

Vso to cvetočo kupčijo pa nam je hipoma uničila kuga! In uničena bode ostala še desetletja naprej, ako bodemo čakali, da se bodo raki zopet po naravni moči ali sami po sebi zaredili in zaplodili. Stem pa trpimo veliko škodo, katero nam je čim prej odvrniti! In to je lahko mogoče! „Pomagaj si sam in Bog Ti bode pomagal“, velj resničen pregovor, po katerem se moramo ravnati tudi tukaj! Skušajmo namreč z vsemi silami, da se naše raštvo zopet oživi, da se raki zopet zaredijo z našo pomočjo po naših vodah, sosebno pa še v Krki! Lotimo se tega koristnega dela nemud-

Podlistek.

Potne črtice.

Spisuje Ant. Kočmur.

XIII. Pismo. — Brindisi-Vesuv.

Ko se je končala vožnja po srednjem morji, pokazala se je kaj lepa in rodovitna obal laškega polotoka. Eden tovarišev je rekel: „Saj je tudi tukaj tako morje, pa je vendar tako rodovitna zemlja, kot pravi raj, ne pa taka, kot pri mrtvem morji“. — Parnik se ustavi le za nekaj časa v majhni luki, da odloži in naloži svoje reči ter zopet dalje odpiha. — Naše ure so bile po Egipčevskem času za 80 minut prekasne — za Evropskimi. Finančna straža je že čakala na obali, da bi pregledala nas in naše bisage, da ne bi jim unesli kaj turškega tobaka.

Vsedemo se na neke laške vozove ter odri-nemo do eno četrt ure oddaljenega kolodvora. Ondi je bila ravno neka Garibaldijeva slavnost in ulice so bile tako gosto z zastavami obdane kot kak drevored. Brzo stopimo na železnična kola, hajdi — in še isti dan smo bili v 320 *km.* odda-

ljenem Salerno, med lepimi vinogradi in oljkinimi gozdi. Zapazil sem, da je laška zemlja ondi naj bolj rodovitna, kar je je. — Vsak zemljevid kaže Italijo kot velik črevelj in ravno od Brindisi do Tarenta je peta. Debela je ta peta do 70 *km.* v daljavi, katero smo po ravno novo dodelanej železnični progi kaj hitro premerili. Od tu zopet piha vlak, kakih 50 *km.* ob morji do postaje Metaponto. Od Metaponto pa do postaje Eboli je samo 32 prerovov od 1—4 *km.* dolgih. Prepustim pa to vsakemu učenjaku, da se le vsaj za enega nisem zmotil. Zato so pa v železničnih vozeh že ob 10. uri dopoldan nažgali luči, katere so gorele tudi do 9. ure zvečer, dokler niso zaklicali: Salerno. Nastanili smo se v Hotel Grand, ter si tudi drugi dan mesto ogledali.

Dalje potegnili smo jo kakih 40 *km.* do zelo znane postaje: Pompeji. Ondi smo izstopili v znožji gore Vesuva, kateri se vzdiguje 1280 *m.* nad morjem. Le štirje smo bili pri volji lezti nanj. Najeli smo si vsak enega konja za 8 frankov in hajdi na Vesuv! Brž v vznožji smo že začeli gaziti v solnčnej vročini po črevelj debelo

no letos in gotovo že s prihodnjem mesecem!

Okužljive snovi, po katerih se je tačas razširjala račja kuga, so zgubile do dandanes gotovo že svojo pogubonosno moč nalezljivosti. In tega del je upati, da se nam zaréja rakov gotovo spone in posreči! Treba se nam je pri zaréji le še ravnati po sledečih vodilih in delo naše bode uspešno in srečno! Zaredijo pa se raki na zelo priprost način in sicer tako le:

Ob bregu Krke se uložé pleménski t. j. za zaréjo namenjeni raki in sicer na takih mestih, ki so posebno vgodni račji reji. To vláganje naj se vrši precej spomladi, ko poneha zmrzavati voda. Da bode zaréja uspešna, moramo vložiti le take rake, ki so popolnoma razviti, dorasli in godni za pleme. Stari morajo biti najmanj 5 do 7 let, lahko pa tudi po več let. Naloviti jih moramo v Krškem porečji t. j. v daljnih in bližnjih potokih, ki se izlivajo v Krko. Voda potokov, iz katerih nam je dobiti rake, mora biti mehka, ker le v taki se redijo mehkuži ali žlahtni raki. Koščaki niso za to rabo.

Gledé na račji spol moramo vložiti vedno več samic (račic) kakor samcev. Najboljše storimo, če vložimo eno tretjino več samic. To pa zato, ker zadostuje en samec za oplemenitev najmanj dveh samic. Kar se pa tiče števila rakov, katero mislimo vložiti, pridemo seveda tem hitreje do zaželjenega cila, čim več jih zamoremo vložiti. Vložimo jih pa sicer lahko, kolikor nas je volja in skrb.

Pravi čas za vláganje rakov sta edino le meseca marec in april, ko voda že več ne zmrzuje. V teh mesecih je tudi prav lahko ločiti

rake po spolu. Samice namreč nosijo ob tem času pod svojem ploščatim repom ali ozadkom jajčica, po katerih jih še najlozje poznamo. Tudi imajo v teh mesecih vložene samice ravno še čas, da se udomačijo in privadijo v novih bivališčih, predno izlézejo mladiči.

Rake vložiti je najboljše ob kraju Krke in na priležnih mestih, kjer so primérna skrivališča in zavetja, kjer se ni bati sovražnikov in račjih zalezovalcev (vidre, ščuke in sploh roparskih rib, povodnih tičev itd.); nadalje, kjer je zadost živeža za rake in kjer so strmi in z drevjem ali grmovjem zaraščeni bregovi. Kje da so ob Krki najboljša mesta za rejo rakov, to vedó kaj dobro ribiči iz lastne skušnje. Pleménske rake ne smemo vložiti vse na enem mestu ampak na več mestih, ki so toliko narázen, da si zamorejo raki oskrbeti z dovolj prostornimi in najbolj primernimi bivališči. V dolžini enega metra se uloží ob bregu tudi lahko do 40 račic (samic) in do 20 rakov samcev. Da je treba samice z jajci vred vložiti, za to menim ni treba posebnega pojasnila.

Pri vláganji je treba paziti dalje na to, da ne pomečemo rake kar naravnost v vodo ali jih celo vse skupaj in ob enem vanjo iztresemo iz košare. To ne gré! Temveč treba previdno in pametno ravnati. Najboljše storimo, če si vzamemo za vláganje kos starega koša ali pa iz bék spleteno léso, kakoršne rabimo za sušenje sadja. Taka lésa je še najbolj pripravna. Na to léso se polagajo zaporedoma najprvo račice in za tem raki in sicer takó, da so obrnjeni s svojim zadkom ali repom proti obrežju, ne pa v stran proti vodi. Lésa naj se potem z raki vred polagoma

nasutem, ajdi podobnem, Vesuvoyem izmečku. Prišedši v sredino gore, ki je vedno strmejša in ker je nemogoče, da bi kaka žival šla gori, ker so ondi izmečki že črez 1 m debeli, in več — smo ondi privezali naše živali, ter peš šli po istih strašnih robovih še kakih 3 četrt ure. Pa tudi potnik se mora na nekterih krajih z roko oprijemati, ako hoče varno lezti dalje. Blizu vrha se že nahaja več majhnih votlin iz katerih puhti žveplen smrad in podzemeljska vročina. Čuje se tudi strašno gromenje, ki kar drugo za drugim sledi, med tem pa sem in tje pada po hribu iz višjega ognjenika goreča žlindra. Prišli smo na vrhunec in rob votline, katera je kakih 200 m široka, iz katere neprenehoma bljuje podzemeljski ogenj.

Sliši se pa vedno tako silno rujovenje, gromenje in tresenje, da vsaj v začetku vsakega pretrese strah teh podzemeljskih močij. Na milijone gorečih kosov, malih in velikih, v trenutku hitro vun izbljuje do 200 m visoko, od katerih eni po gori padajo, drugi zopet nazaj v ogujeno žrelo.

Večkrat se zažene tudi plamen za stolp visoko iz brezna; pa navadno o svojem času in bolj v en kraj izmetava, kadar začne. Ko smo že nekaj ur stoječi opazovali na robu, enakemu velikemu kotlu, ojačiva se z Bavarcem prestopiti se do 40 m v nižino po črevelj debelo nasutej rumenej žveplenej moki, prav k žrelu, da sva v pripravne goreče izmečke si nataknila bakrenih novcev, ki so se v tem brž na pol stopili ter jih v pripravnih posodah vun odnesla. Sedaj v tej strašnej vročini je bila nevarnost še večja, ko bi bil dobro ogibati se zamudil, dobil bi bil gorečo železno lavo na glavo, pa mi bi bilo zadosti. Pa srečno prišedši vun s temi Vesuvovimi spominki smo poseli nasproti izmetalne strani, kar na črna tla in si na prinešenih gorečih koscih še deset minut pozneje lahko smodke zažigali. Popili smo še težko prinešeno črno vinsko kapljico, ogledali si dve uri oddaljen Neapelj in njegovo okolico ter od druge strani do polu hriba napravljeno železnico, katera vozi gori le enkrat na dan za 16 frankov po osebi. Vse eno je torej boljše najeti

potopi, na kar splavajo raki, kakor hitro so do dobrega zmočeni, po ritensko k obrežji, kjer si precej poiščejo primernih skrivališč. To delo se najložeje opravlja s čolnom. Ob bregu Krke pa je za to najboljše zaréjati rake, ker so tam še najbolj ovarovani, ker lahko nadzorujemo njih rejo, ker lahko na nje pazimo, jih varujemo in po potrebi oskrbujemo. Mesta ob Krki, koder so se raki vložili, je treba potem varovati s posebno pozornostjo in skrbjo pred rokami kradljivih rakarjev in drugimi neugodnostmi.

Če bodemo takó ravnali, nadéjamo se lahko najboljših vspehov v kratkem času. Delo zaréje je majhno, lahko, céno, prijetno in kratkočasno, pri vsem tem pa jako hvaležno!

Za zaréjo rakov zanimati se morajo v prvi vrsti posestniki oziroma vživalci vodá. Saj jim je to v lastno korist! Njih prijetna dolžnost je toraj skrbéti, da se zopet oživi in povzdigne raštvo ter na novo pribori zaslužek, kterega nam je kuga siloma uničila. V dogovoru z vživalci vodá se tudi lahko pobrigajo za prospeh raštva unéti podvzetniki raštva in konečno sploh prijatelji koristnega napredka.

Kakor v Krki zarediti je treba rake tudi povsod, koder jih manjka vsled kuge. Posebno v strugah, pretókih in žlebovih, ktere nahajamo navadno poleg mlinov, je kaj pametno zaréjati rake — saj je ondot najlažje in najlepša prilika nadzorovati rejo. Ker je potrebno, da se v prospeh umnega raštva kaj več izvé o rakah, hočem pozneje bližje opisati naravo in umno rejo rakov. —

—m—

si konja za 8 frankov, ker se lahko gre, kadar se hoče. Ko smo si tako že ogledali, obrnili smo se s hriba. Zakajeni kakor dimnikarji smo poseli na živali, zapodili v blizu 2 uri oddaljen Pompeji, ondi prenočili ter si naslednji dan ogledali to podsuto mesto.

Ker je to pismo moje zadnje o potovanji, povem le še ob kratkem nekaj. Mesto Pompeji je kako uro od vznožja Vesuva. Nekdaj je bilo našej Ljubljani po velikosti podobno. Zgodovina nam pove, da ko je na 24. aug. leta 79. po Krist. začel Vesuv tako silno bljuvati, je bil potres tako silen, da prav v malem času od živahnega mesta ni bilo nič drugega razun 5—9m visoko nasute lave in razvaline. Dim jim je spremenil dan v noč in le malo število prebivalcev se je zamoglo oteti v tej strašni stiski. Zdaj je nekako pol odkopanega, ki jim služi za muzej. Videti so še stoječi zidovi in njih malikovalski temelni kakor Jupiterjev, Apollov in Fortunin in še dobro ohranjene slike, po več hektolitrov veliki prsteni vinski sodi, v prodajalnicah vrči za olje,

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Po Slovenskem se še razgovarjajo o znamenem Lichtensteinovem predlogu. Sedaj je tudi Družba sv. Cirila in Metoda sklenila prošnjo, naj se vpelje verska šola — ali z maternim torej pri nas s slovenskim jezikom. Enako prošnjo je poslala tudi vsem podružnicam, ki jo bodo gotovo vse podpisale. Res je sicer, da se je pri nas tudi doslej v šoli podučevalo „versko“ ker so bili gg. učitelji sploh dobri; ali mi nismo sami — imamo sosede, katerim se pa godi v tej reči slaba: jud lahko uči kršč. otroke. Ljubezen do bližnjega uže tirja, da se potegnemo zanje, da se jim da verska šola.

Državni zbor se je posvetoval o tem, kdo naj plačuje duhovnike in druge učitelje kršanskega nauka na onih šolah, kjer je več kot trije razredi. Za stradajoče in vsled lakote bolne Furlane dovolil je državni zbor lepo podporo 50.000 gold.

Kaj je novega po širokem svetu?

Nemški cesar Viljem je v svoji visoki starosti umrl. Njegov edini sin, tudi že star mož, je smrtno bolan. Vlado bo moral torej kmalu prevzeti unuk, ki je v najbaljših letih. Po ranjkem Viljemu Nemci zeló žalujejo; kajti bil je po dobljeni vojski zoper Francoze vse Nemce združil in postal nemški cesar; popred je bil samo pruski kralj. Bog ve, če se po smrti nemškega cesarja in cesarjeviča ne bo vojska vnela — ker teliva je povsod dovolj.

Italijani se bijejo v Afriki z Abesinci, pa jim gre trda. Skorej gotovo se bodo morali sramotno umakniti — domu.

čudni domači mlini, čez 18 sto let stari hlebi hruha, kjer se še dnevna številka pozna, kot na komisuu. Več izkopanih ljudij je prah Vesuva tako obdal, da so kot okamneli. Razločljivo je tudi torej, kako da so se v zadnjih trenutkih s smrtjo borili in do danes tako ostali; eni drže roke črez usta, drugi vihte nad glavami z njimi. Zenskim se še dobro razločijo okamnele spletene kite las itd. Ako so pri izkovanji kakemu kako roko ali prst odkrhnili, se še vse lepo vidijo prave človeške kosti itd.

Ako bi kterega čestitih bralcev letos zanimalo ob potovanji po Italiji tje iti, še več in bolj zanimivih reči o tem nesrečnem mestu vidi se pa v muzeju v Neapolji, katerega sem imel tudi priliko polovico dneva ogledovati Za vse to potovanje se mi pa še ne sanja, da bi se pokesal zaradi tega K sklepu še zakličem: „Na zdar! vsi čč. bralci tega c. lista!“

Vdani A. Kocmur, poštar in župan na Igu.

Bulgarskemu knezu bo zopet prela, ko ruska vlada, s katero je tudi Turčija potegnila, ne mara zanj. Vlada bolgarska je sicer odgovorila, da knez ne zapusti dežele, ker bi sicer nastali nemiri; toda kaj bode pomagalo? — Bolgarija je majhna — a drugi so veliki!

Piše se nam:

Iz Vinice pri Šmarjeti 7. sušca. — Mnogi časniki in rodoljubi vedno priporočajo umno kmetijstvo in sadjerejo, kar je za vsacega kmetovalca neobhodno potrebno. Ali dandanes je križ gospodariti; tako se sliši od marsikaterega kmeta. Pa je tudi gola resnica. Davki so leto za letom večji; družina hoče imeti večje plače kakor nekaj tako, da se včasih marsikje primeri, da še za sol ni in druge vsakdanje potrebe. Marsikateri kmet toži, da bo opustil vso sadjerejo, posebno češplje. Ako jih človek posuši, še toliko ne dobi za-nje, kar stanejo drva. Ako jih pa dene v sod, da bi skuhal pošteni slivovec, mora pa zopet veliko davka plačati, da človek še svoje ne sme skuhati, ter si privoščiti pošten zajuterk. Tako bomo res slednjič zgubili vse veselje do sadjereje.

Naj bi rajši slavna visoka vlada bolj visoko obdačila nesrečen špirit, ter nam dovolila, da bi saj kmet smel za svoje potrebe brez daca skuhati in svoje blago svobodno prodati. Špirit naj bi pa obdačili kakor arsenik (mišico).

Zimo imamo tudi pri nas kaj hudo, da malo kdo pomni tako na ta čas. Kdaj bomo letos obdelali vinograde ter dobili potrebnega nastilja? — Pa še nekaj. Kmetje, varujte se vsakovrstnih goljufov, katerih je dandanes mnogo. Te dni se je priklatil v našo faro neki capin, kateri se je izdal za „desetega brata“. Ta goljuf je ljudi sleparil (posebno ženske), seveda za obilen dar, ter jim prerokoval raznovrstne izmišljene reči. — Kakor slišim, so tega „desetega brata“ dobili žandarmi in ga odpeljali v Mokronog v ječo, kjer bo imel dovolj časa premišljevat, kaj pomeni letošnja zima.

S kmetov. — Iz Bele Kranje piše neki naročnik, kako rad prebira naše „Novice“ — dogodbe, sreče, nesreče itd., ali dostavlja, da ga vselej zgrabi neka tiha jeza, predenj list prebere, zakaj? Pravi, da za to, ker vsak list govori zoper kmeta.

Mi nikakor ne moremo sprejeti vsega njegovega dopisa, uže zavolj prostora ne. Ali nekaj pa rečemo: Oče dopisnik, še nobeden list ni pisal zoper kmeta, ker list so ustanovili, list pišejo, list tako po ceni dajó gospodje, ki so večinoma sami rojeni pod kmečko streho, ki kmeta odkritosrečno ljubijo. — Ali mislite, da res naš kmet nima nobene napake? Potem bi bil angelj — angeljev pa nimamo na zemlji! Kteri oče pa ljubi

svojega otroka — tisti, ki mu prizanaša vse napake ali pa tisti, ki mu jih očita, da se poboljša. G. dopisnik, tudi pri vas je še veliko napak; le za poskušnjo ubogajte, kar vam svetovajo „Novice“ o gnojitvi, oranji, o varčnosti, treznosti itd. — pa se bodete kmalu prepričali, da „Dol. Novice“ ne govoré zoper kmeta! Vredništvo.

Iz Št. Janža. — Dolga in tužna zima drži nas zaprté v gorko zakurjeni hiši, da si pripravljamo vsakovrstno orodje za prihodno spomlad. Pa težko že pričakujemo premile, nežne spomladi. Urno bomo zapustili zaduhle sobane, ter šli z novič prerojeni in čvrsti na naša dela. Mogoče je, da bode prišlo nekaterim naših faranov na misel, da je treba prežlahtno sadje saditi in požlahtiti. Pa redki bodo oni, kajti pri nas je, žalibog, vse to še deveta briga. Pri nas se dosedaj še ni spoznalo, koliko in z kako lahkim trudom se dobi vsako leto za prežlahtno sadje. Pa kaj se bomo čudili temu, vsaj še šola nima nobenega vrta ali drevesnice. Nadejamo se pa, da z novim poslopjem dobimo enkrat tudi šolsko drevesnico.

Naši sosedni Štajerci vneti so jako za sadjarstvo in skoraj ne najdemo prostora, kjer bi prekristno sadno drevo ne stalo. Pri nas se godi ravno narobe. Orehovo drevje se spodkopuje in prodaja za male krajcarje, kakor bi bilo naj bolj zavrženo drevo. To se pa ne pomisli, da eno samo deblo na leto 10 do 15 gld. donese. Premisli kmetovalec in poprimi se sadjarstva z vso resnobo, in videl boš, da ti bo kmalo bolje šlo.

Trbovlje na Štajerskem. — Centralno vodstvo družbeniga premogokopa Trbovljskega na Dunaju je zaukazalo svojemu ravnateljstvu v Zagorji pri Savi 1. sušca 320 delalcev odpustiti. Druga polovica bode odpuščena 15. sušca, tako da ostane samo okoli 80 delalcev, katere se potrebujejo, da se jame popolnoma ne opusté. Za odpuščene delalce sí je pa centralno vodstvo prizadelo vso mogočo skrb, da jim je zopet preskrbelo delo. Odposlalo jih bode en del v svoj premogokop v Labinu na Istrijskem, nekoliko jih je prevzel premogokop južne železnice v Voitschbergu, ostali bodo dani k centralnemu premogokopu v Trbovlje, s katerimi bode oddan tudi dotični njih bratovski denar. Pač je hvale vredno centralno vodstvo, da je vbogim zopet kruh preskrbelo. Opomniti je še, da bivši gospod centralni vodja L. Hertle je bil zadnih pet let ravnatelj nekdanje cinkarske tovarnice v Št. Janžu, kjer je imel tudi veliko opravila, predenj je vse delalce h kruhu spravil. Zadela ga je toraj že drugič taka težavna osoda.

Iz Brežic. — (Dopis moramo okrajšati, ker sami vidite, da ima naš list malo prostora; imena moramo izpustiti iz gotovih važnih vzrokov). Žalostno je pri nas. Pred 2 letoma so dobili tu tropo tatov in morilcev. Umorili so Mico Pal ter

namerjali umoriti tudi Andreja Strgarja iz Globokega, ki je pa srečno ušel. Eden izmed tistih hudobnežev C. je bil ženin, hotel si je za poroko denarja dobiti — ali žandarmi so ga odveli mesto k poroki — v ječo.

9. jan. t. l. pa sta prišla ob 9. uri zvečer v mlin Franca Gregorevčiča na Malivrh dva belo preoblečena hudobneža — dekla odpre vežne duri — pok! — in po nekterih korakih je ubožica, poštena, pridna Ana Drugovič mrtva na tleh. Gospodinja F. Cvirn zbeži v drugo sobo — ali hudobnež za njo ter dvakrat sproži nanjo — ali Bog jo obvaruje: — ni se sprožilo, zlobneža pa sta zbežala. Prišla je komisija 27. jan. — in kmalu je pokazala preiskava, da sta zlobneža 18letni J. U. in 17letni P. H. iz Globokega — in še tretji, ki je vse dobro vedel, 16letni V.!

Groza res! komaj otroškim letom odrasli — pa so taki hudobneži! Kaj še bode!? Stariši pazite, v kakovo družbo hodijo Vaši otroci, po slabi tovaršiji glavo boli, — slaba tovaršija je najkrajša pot v nečloveške hudobije.

Iznad Kamnika. — Malo je znan naš kraj Dolenjem; posebno po zimi je pri nas vse samotno, če tudi po letu mnogo ptujcev v naš kraj pride. Kaj mikavni izleti in naravni razgledi pa privabijo vsako leto več ali manj tujih popotnikov v naš kraj n. pr. v Kamniško Bistrico, na Grintovec, na Veliko in Malo Planino. Zalibog je v našem lepem kraju zloglasna žganjarska kuga tako močno vkoreninjena, da mora človeka srce boleti, ko vidi, kako mlado in staro pije to pijačo. Kako čudno je to, da ravno pri tej pijači ne izda noben naklad, noben dac, da bi se podražila. (Deželna naklada je že velika, naložiti namerava jo pa še državni zbor. Vred.) Ko bi se pristno sadno žganje, slivovec, brinjevec in tropinjevec točilo, naj bi še bilo; pa kaj ko točijo tukajšnji šnopsarski oštirji neko zmes iz špirta, vode in drugo. Tako je razvajeno ljudstvo v tej pijači, da si ne moreš najeti težaka, če mu šnopsa ne daš. So tudi kmečke hiše, v katerih se popije posebno ob nedeljah po cele litre žganja. Mladina se shaja ter se različne nerednosti godé, kmetijstvo se ve pa gre rakovo pot.

V našem kraju je dosti obrtnije, težak si lahko kaj prisluži, a kaj pomaga, ko je večina težakov in delavcev žganju močno vdana, izjema je le pri delavcih v c. kr. tovarni za smodnik, ker tam ne trpe očitnih šnopsarjev, kar je hvale in posnemanja vredno.

Letošnjo zimo se je priklatil volk v naš kraj, kjer ga že čez 25 let ni bilo. V eni noči je raztrgal nekemu gostaču dve ovci; tukajšnji lovci pa mu niso mogli do živega. Pravijo, da je v Luči in Solčavi na Štajerskem pri drobniči napravil več sto gold. škode, ker se je celo leto

tam klatil. — Za tukajšnje mlinarje in žagarje je bilo letošnjo zimo slabo, nekterim je razdejala silno velika povodenj pretečeno jesen jezove, a zopet drugi zaradi prehudega mraza niso svojega obilega posla mogli opravljati.

S Sela pri Bledu. — Drage mi „Dol. Novice“ od našega kraja ne dobite nobenega dopisa, zato sem se Vas jaz spomnil, če mi pisanega ne vržete v koš. Pri nas je na debelo sneg zapadel in še vedno sneži. Selani pa vender ne mirujejo. Osnovani so sirarsko družbo, kakor jo imajo Bohinjci. Vodila jo bosta gg. Janez Šoklič in Janez Zupančič. V kratkem popotujeta v Bohinj k gosp. župniku Mesarju, vsaj je on začel sirarstvo v Bohinju. Dobili bodo za sirarsko družbo od deželnega odbora 300 gld., ko bo ustanovljena. Za naš kraj je zelo potrebna sirarska družba. Mleko se slabo prodaja, ker smo daleč od mesta, sir pa pravijo, da se dobro proda. Na Bledu snujejo podružnico c. kr. kmetijske družbe. Kmetje se pridno vpisujejo v to deželi koristno družbo. Prej je bilo vpisanih na Bledu komaj 10, zdaj jih je vže blizo 50 udov. — Mohorjeva družba tudi pri nas napreduje.

Iz Zadra v Dalmaciji. — (Iz prijateljskega pisma.) Ker me je osoda tako daleč na jug potisnila, hočem nekoliko popisati, kako se životari v deželi, v kateri so pomeranče po 1 kr.

Vožnja iz Ljubljane bila je neprijetna, mrzlo; dež in sneg stá naletavala še več dni, ko sem bil že tu. Pravijo, da tacega mraza ni bilo že 30 let. Sedaj je lepo pomladansko vreme kakor doma v maju. — Mesto Zader je zidano na poluotoku. Hiše visoke kamenite; strehe nizke, ulice ozke. Najširje ulice so „Široke ulice“ 3—4 m, druge so kakor „Židovske“ v Ljubljani. Le na novem obrežji so lepše hiše in nove. Jaz v eni taki stanujem z razgledom na morje. Napačno je, kar ljudje o Dalmaciji mislijo, kakor n. pr. dá se vse na olji dela itd. Jedi so kakor doma, dobi se vse dobro in ceno. Samo mleko je jako slabo po 16—20 kr. en liter. Meso goveje in telečje do sedaj 40 kr. kilo, naprej bo 50 kr. Špeh kakor doma 65 kr. Purani še ceneje ko pri Vas divje race. Surovo maslo pripeljejo iz Gorice, ker je mleko tukaj čisto vodeno. Smetane ne vidiš. Južno sadje na izbéro. Vino izvrstno belo in črno.

Življenje, razen stanovanja, tedaj jako po ceni — kdor ima družino. — Samec pak je revež, Klatiti se mora po hotelih. V mestu govori se le laški, malo hrvatski, v okolici pak vse slovansko. Letos poginilo je kmetom veliko živine, ker je sneg pašo pokrtil in druge krme nimajo — še kritih hlevov ne! Stanovanja v vasi so kakor hlevi. Tlak iz zemlje, neometane stene, okajene. Na tleh naredo ogenj, vrhu drog, na tega obesijo kotel; stropa ni, je koj streha in dim — pojdi kjer hočeš vun.

Moja gospodinja je francozinja. Doma se le francoski govori. Jaz tudi. Govorim namreč francoski, laški in hrvatski — vse enako dobro. Z nemščino, katero so mi celo življenje v glavo utepali, ne opravi nič. V uradu je laško in hrvatsko. — Drevje, fige in drugo grmovje je nizko, zanemarjeno, sploh okolica je kras. Na eni strani Zadra čez luko so vinogradi — ali ne taki kakor pri Vas. Polno, polno kamenja in sredi nekoliko obdelane rudeče zemlje. Trta pa je jako rodovitna.

Iz Kalumeta v severni Ameriki. — Tukaj je naših slovenskih rojakov čez 400 mož. Iz kterega vzroka so ti možje iz svoje slovenske dežele v to tujo se naselili? Le zato, da bi si nekoliko denarja pridobili, da bi zopet lahko v svojo domovino prišli in laglje svoje davke plačevali. Žali Bog, to leto se je slabo obneslo.

Bilo je letošnjo jesen, ko se je 20. novemb. v jami Kalumet ogenj vnel, da še danes notri gori, to je delavce dosti zadrževalo na zaslužku. Ali zdaj pa so druge jame odprli, da zopet vsi ljudje delajo. Na spomlad upamo, da bodo dobri časi tukaj, ker baker (kufer) je zdaj dražji. Sv. Jožefa društvo je volilo 15. januarja svoj odbor za 1 leto. (Sledijo imena odbornikov, naših rojakov v Ameriki).

Domače vesti.

(Premembe.) Gosp. notar Vikt. Rozina je prestavljen v Kostanjevico. V Krškem nadomestuje notarja g. dr. Pučko iz Kamnika. — Č. g. Hudovernik, kaplan na Studencu, je prišel kot 2. kaplan v Leskovec. — V Boštanj pride za nadučitelja g. G. Spetzler, na Smuko za učitelja g. Krauland. Gospodična učiteljica Šetina ostane v Litiji. G. učitelj Vrančič v Zagradcu bo šel na Štajersko.

(Za živinozdravnika) v Kočevji je imenovan g. J. Kiržik, do zdaj živinozdravnik v vojaški službi.

(Podružnica ssv. Cirila in Metoda) v Rudolfovem ima letni občni zbor 22. t. m. ob 6. uri zvečer v „Narodnem domu“. Program je: 1. Letno poročilo. 2. Volitev novega odbora. 3. Nasveti. Odbor.

(„Rudečega križa“) podružnica v Krškem je volila za predsednika gospoda glavarja Weiglein-a.

(Občina Moravče pri Litiji) imenovala je v svoji seji dne 6. januarja 1888 blagorodnega gospoda okrajnega glavarja Matijo Grila, svojim častnim občanom, za izvanredne zasluge pri po toči poškodovanih.

(„Sv. Cirila in Metoda“) podružnica v Krškem je imela 11. t. m. občni zbor.

(O trtni uši se je za to postavljena komisija 12. t. m. v Ljubljani posvetovala. O tej škodljivki je pisal po naročilu deželnega odbora g. ravnatelj Dolenc knjižico, ki pride v kratkem na svetlo.

(Črnomaljska posojilnica) vrlo napreduje. Lani je imela že 119.000 dohodkov in stroškov ter 741 čistega dobička, od katerega je dalo blizo 150 gld. v dobre namene. Ravnatelj jej je čvrst šolski nadzornik, g. Jeršinovec.

(Matice slovenske odbor) je imel 14. t. m. sejo.

(Dopisov) nam kmečki ljudje veliko pošljejo; škoda, da jih zavoljo pomanjkanja prostora ne moremo natisniti. Povedati pa hočemo na kratko, kaj nam pišejo: Od mokronoške strani se nam pritožujejo, da se za nekatere podružniške cerkve slabo skrbi, da se reveži ženijo in pa še veliko hrupa pri svatovščini počenjajo, da ljudje le za visoke obresti posojujejo itd. Zastran uravnave Mirne pa drugi dopisnik toži, da bode vendar to ondotne kmete veliko stalo, če bode tudi dežela mnogo pripomogla. Želi pa, da bi se za cesto ob Mirni do Sevnice boljše skrbelo.

(Iz Podgore pri Gorici) nam vrli dopisnik opisuje, kako je ondi osnoval bralno društvo. Iz Št. Janža smo dobili tožbo o hudi zimi, o slabi živinski kupčiji, o slabem zadnjem sejmu. Ondi je umrla letos na pepelnico dobra žena Neža Flajs.

(Od sv. Jurija pod Kumom) se poroča nam o svetem misijonu, ki so ga imeli minuli mesec ondi očetje jezuitje.

(Iz Ajdovice) smo izvedli, da so ondi vjeli divjo mačko, katera jim je precej kuretine podavila. Divjo mačko so ubili tudi v Gotenici na Kočevskem. — Došlo nam je veliko dopisov; od teh je šla večina v tiskarno, a za vse ne bo prostora. Nekatere priobčimo prihodnjič, ako ne bodo zastareli. Na dopise brez podpisov se pa ne moremo ozirati.

(„Katoliško društvo detoljubov“) se je vstanovilo tudi v Ljubljani, in ravno to društvo izdaja pozneje omenjeni mali časnik; ima pa prelepi namen, da bi vsak ud po svojem stanu kaj storil za ljubo mladino. — Plačuje se po pravih različno: bolj radodarni darujejo na leto 1 gld. in dobivajo za to tudi list. „Detoljub“ s prilogami; navadni udje dajejo po 1 kr., na teden, bolj revni pa po 2 kr. ali celo po 1 kr. na mesec. — Prav iz srca priporočamo listek kakor tudi vrlo društvo bralcem „Naših Novic“. Zlasti jih bode mali listič „Detoljub“ opomnil marsičesa, na kar niso mislili, jim podal marsikak zlat uk pri odgoji.

(„Krščanski detoljub“) je ime malemu časopisu, katerega prvi zvezček imamo pred seboj. Izbaja v Ljubljani 4krat v letu, ter ima

nalogo, stariše in odgojitelje podučevati, kako naj izrejšajo male „dobro“ v krščanskem duhu, da jim vtemelje časno in večno srečo. Dodaja se mu tudi priloga za otroke. Prva „Ali znaš? ima v sebi resnice in molitve, katere se morajo otroci na pamet navaditi. Listič velja samo 40 kr. na leto.

Razne vesti.

* (Iz Amerike.) Naši ljudje takó radi hité v Ameriko, češ, da je tam obljubljena dežela. Mi smo uže večkrat djali, naj si iščejo kruha raje kje bliže: v Bosni ali kjer uže. Vendar menda vstrežemo našim bralcem, ako jim tu podamo, kar je v podobi pesmice v Ameriki zložil Belokranjec o potovanju iz domovine. Posebno mikavno ni — kaj morajo pač pretrpeti še le tamo! Čujte le kako komaj čaka, da pride nazaj med Slovence.

1. Večkrat sem slišal govoriti,
Da v Ameriko je dobro iti:
Kdor je zdrav, korajžen in srčan —
V Ameriki se d'nar zasluž' vsak dan.
2. Tudi meni je prišlo na misel,
Da bi tje daleč v Ameriko šel.
In zares je prišel za to odločen dan,
Ki je bil zamé prav žalosten dan.
3. Več pajdašev smo se skupaj zbrali,
Tje v Ameriko smo se podali,
Da b' kaj denarja zaslužili,
Za stare dni si prihranili.
4. Težko mi je b'lo od doma se ločiti,
Svoje brate in vse domače zapustiti;
Predenj sem se od vas podal —
Sem zadnjič od vas slovo jemal.
5. Vsi ste me lepo spremili,
Zadnjič z mano govorili.
Z Bogom! Zdravi ostanite,
Na mé nikar ne pozabite!
6. Prof' Ljublján' smo se peljali,
Lepo vas smo ogled'vali,
Zadnjič kranjsko vino pili
Ino prav veseli bili.
7. Iz Ljubljáne naprej smo se podali,
Po železnici smo se peljali,
Na Nemškem smo nemški slišali govorit'
Svojo špraho smo mogli zapustit'.
8. Proti Bremnu smo se peljali,
Velikanske „šife“ ogled'vali:
Videli smo strašno morje —
Oh globoko in široko morje.
9. Potem na barko so nas peljali.
Da so nam postelje pokazali.
Al, — b'la je postelj iz štirih dilj —
Večni Bog se nas usmil'!
10. Rekel nam je „šif-keptan“:
Jaz vas v Ameriko peljam.
Barka je plavala od kraja preč —
Potem Europe nismo vid'li več.
11. Čez dvanajst sto nas je b'lo komradov
Nemških in Slovenskih bratov:
Smo se v Ameriko peljali,
Da b' si d'narja kaj nabrali.
12. Morske voznje peti dan —
Ta je bil za nas strašan;
Strašni valovi se vzdig'vali,
Barko sim in tje metali.
13. Ženó, otroci so jokali,
Ker so se britke smrti bali.
Usmili se nas večni Bog,
In reši nas iz teh nadlog!
14. Vsi ljudje smo zdaj upili,
Vsak po svoje smo molili:
Svet'ga Miklavza smo prosili,
Da se ne bi potopili.

15. Na vse kraje smo gledali,
Proti Bogu smo zdihvali,
Da b' bil skoraj tisti dan,
Da b' zagledal' suho stran.
16. Oh, da b' skoraj bil tist dán,
Da b' zagledal suho stran!
Pa še le dvanajsti dan
Smo zagledal' suho stran.
17. Daleč tam okrog in krog
B'lo je mesto Novi Jork.
Muzko so na bark' igrali,
In ljudje so gor plesali.
18. Predenj so nas z barke dali,
Skupaj so nas še pozvali,
Rekoč: Morje je široko tristo mil —
Na morju pet ljudi zgubil.
19. V globoko morje so jih pokopali,
Tam bodo sodni dan čakali;
Pot v Evropo jim je zaprt;
Grob na morji jim je odprt.
20. Nas so na suh „plac“ peljali,
Tam so nas vse zapisali;
Več reči so nas prašali,
Al mi špraha nismo znali.
21. Iz Naj-Jorka se peljali,
Amerikanska mesta' ogled'vali;
Smo se vozili štiri dni,
Da smo prišli do kranjskih ljudi.
22. Po Minesoti smo se vozili,
Puste dežele tu vidili.
V tej deželi so pa divjaki,
Ki mor'jo v puščavah prebivati.
23. Divjaki ne znajo polja obdel'vati;
Od zverin si morjo živež iskati:
Ribe, race, zajci in gosi —
To je njih jed, odkar divjak živi.
24. Ti divjaki so pa taki:
So veliki in kosmati:
Divjaki tiho govorijo,
Nam se pa na smeh držijo.
25. En čas hoč'mo tukaj ostati,
Železno rudo premetati;
To'ko d'narja zaslužiti,
Da bi mogli dómu priti.
26. Dost bi imel še naznanit' —
Pa zdaj ne morem več govorit.
To pisanje je pravično,
Kajti vse je b'lo resnično.

Tover, St. Louis, Minn. 5. svečana 1888.

* (Darovi sv. Očetu) še vedno dohajajo iz vseh krajev sveta. Do sedaj se je nabralo skupaj 800 duhovskih prstanov, 9000 kelihov, 30.000 štol, 100.000 pektoralov, 50.000 mašnih plaščev in 40.000 kornih srajčic. Mnogo plaščev je silno dragocenihi. Štola, ki so jo napravile gospe v Bogoti v državi Kolumbija v Ameriki — je iz srebrnega brokata in okrašena s 14.800 biseri, 800 smaragdi in 340 dijamanti.

V mesecu februarju v Novomestu vračujoča se pisma:

Golobic Josef, Pensilvania — Kozoglav Josef, Michigan — Vidic Marija, Zagreb — Medved Maria, Treffen — Kastreuz Jernej, Račach — Klepčar Janez, New York — Schauer Gertrud, Illinois — Perk Johann, New York — Jankelj Jože, Michigan — Selakovic Gabriel, Littai — Rožič Vinzenz, Vrbovac — Mazuran Leon, Ljubljani — Leiner Josef, Planina — Drašler Apolonia, Leoben — Simic Anton, Michigan — Klobučar John, Negaunce Mich. — Vaiss Anton, Negaunce Mich. — Klemenčič Franc, Colomet — Gazvoda Franc, Fijane Kontri — Hrovat Franc, Negaunce Marg — Stanfel Franc, Marguette — Golobic Maria, Kal — Blazic Josef, Triest — Kalhič Ignaz, Desetrsville.

Žitna cena v Novem mestu 12. marca 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. — kr., Debelaće (koruze) 1 gld. 50 kr., Soršice 1 gld. 60 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 30 kr., Ovsa 75 kr., Krompirja 90 kr.

Loterijske srečke.

Gradec	3. marca	61	82	31	12	45
Trst	10. marca	76	2	13	85	78

Za volitev v trgovinsko in obrtno zbornico!

Za volitev v trgovinsko in obrtno zbornico v Ljubljani priporočajo se sledeči gospodje:

1. Trgovcem I. in II. volilnega razreda, (kateri dobé ruđe če glasovnice): Fran Hren, graščak in trgovec v Ljubljani, Ivan Perdan, trgovec in posestnik v Ljubljani.

2. Trgovcem III. volilnega razreda, (kateri dobé višnjeve glasovnice): Toma Pavšler, posestnik in trgovec v Kranji, Josip Ribič, prodajalec instrumentov v Ljubljani.

3. Obrtnikom II. volilnega razreda, (kateri dobé bele glasovnice): Oroslav Dolenc, svečar in hišni posestnik v Ljubljani, Alojzij Jenko, načelnik pekovske zadruga v Ljubljani, Janko Krsnik, graščak in posestnik mlina in žage na Brdu, Jarnej Žitnik, hišni posestnik in čevljski mojster v Ljubljani, Filip Zupančič, hišni posestnik in stavbeni mojster v Ljubljani.

Napisane in podpisane glasovnice morajo se vsaj do 19. marca na dotično okrajno glavarstvo doposlati.

Hrasti na prodaj!

Pleterško oskrbništvo prodalo bo na javni dražbi v soboto 17. t. m. v Čučji Mlaki pri Dobravi 60 do 70 hrastov, kateri so že posekani in leže blizo okrajne ceste. Kupei se snidejo ob 1 uri popoldne v gostilni gospoda Vovko. [36]

Kranjske in nemške detelje,

očiščeno seme predenca (žide),

gorenjski gips za deteljo in travnike.

tako tudi

cement za zidanje vodnjakov

se dobi pri Franu Kastelicu, trgovcu v Kandlji.

[33—1]

priporoča tudi

železnino in špecerijsko blago.

Vinograd na prodaj!

v najlepši legi, tako rekoč oserče lubenske gore, prav dobro zasajen, s hišo in kletjo vred, se proti gotovi plači cenó prodá. — Kje? pove iz prijaznosti Vredništva „Dol. Novic“. [23—2]

Izdaten zaslužek

more si brez težave pridobiti vsakdo, ki živi na kmetih in zna pisati slovenski. — Ponudbe pošiljajo naj se v zaprtih pismih z napisom „izdaten zaslužek“ upravnistvu tega lista. [20—3]

Glasovir

dobro ohranjen na prodaj! — Kje pové iz prijaznosti P. Hugolin Sattner. [35—1]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Pristava na prodaj.

Prodaja se na deželni tabli vpisana pristava (marof) komaj tri četrt ure od Novega mesta oddaljena, s hišo in gospodarskimi poslopji in lepo uravnanim skupno ležečim zemljiščem, ki meri 91 oralov 337 štirjaških sežnjev; od tega spada: na pohišstvo 280□; njiv 19 oralov 576□ sežnjev, travnike 5 oralov 1308□ sežnjev, vinograde 2 orala 672□ sežnjev, sadne vertove 4 orala 1432□ sežnjev s blizo 3000 sadnimi drevesci različnih vrst, pašnikov 6 oralov 321□ sežnjev, gojzda 52 oralov 1253□ sežnjev s smrekami in hrasti dobro zaraščen, in je 3200 deblov izbranih in zaznamovanih za različno rabo. — Vse se prodá proti prav ugodnimi plačilnimi pogoji za 15.000 for. [26—2]

Več pove iz prijaznosti Vred. „Dol. Novic“.

Pristava je samo tri četrt ure od Novomesta oddaljena. — S tem naj bo napaka v zadnjem listu poravnana.

Hiša na prodaj!

V Novem mestu se prodá hiša štef. 35, trdno zidana, z opeko krita, za vsako kupčijo ali gostilno pripravna, s hlevom za 6 konj in 3 svinjski hlevi, prodá se takoj in pod pogodnimi pogoji. — Natančnejši pove

Franc Jelenc v Beršlinu.

[29—2]

Pošta Novomesto.

Graščina Berlog

daje v najem:

mlin z žago, veliki brod na Kolpi z k tem pripadajočim stanovanjem i zemljo, zraven tega se dajejo v najem več oralov njiv in vinogradov na dobre i poštene zakupnike. — Poblížej o temu pri oskrbništvu graščine Berlog pošta Metlika. [25—2]

Učenec,

priden in zmožen slovenskega in nemškega jezika, vzame se takoj v prodajalnico z mešanim blagom, —

Prošeno je osobno priti.

pri gospodu Janko-tu Puhek-u,

[27—2]

v Črnomlju.

Vincarja,

kateri je tirtorejstva in kletarstva praktično zmožen, išče vodstvo deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Rudolfovem na Dolenjskem.

Plača: 15 gold. na mesec, prosto stanovanje v vinogradu, užitek ene šolske krave, za katera tudi potrebno krmo in steljo udobi, les za kurjavo, kolikor ga v obedveh vinogradih odpade. — Prosilci oglašé naj se pri vodstvu šole pred ko mogoče pismeno; priložé naj spričala. [34—1]

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni

češminjevo lubje, jeternik in druge zelišča.

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa Marija Rohrmann. [12—3]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.